

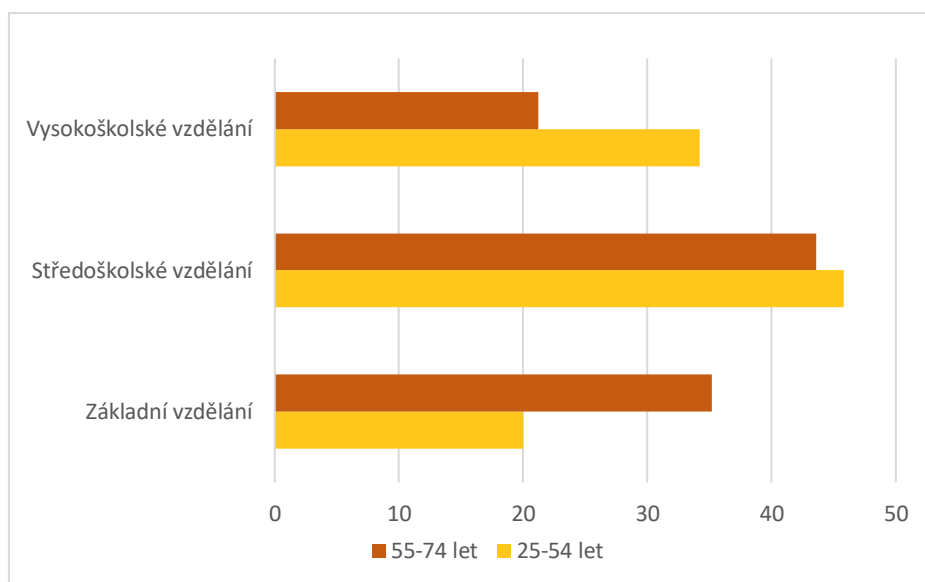
VZDĚLANOSTNÍ A JAZYKOVÁ STRUKTURA V EVROPĚ

Vzdělání obyvatelstva je důležitou demografickou charakteristikou, která zásadně ovlivňuje, jak se populace v každém státě bude mít. Na vzdělanostní strukturu obyvatelstva může být nahlíženo ze dvou různých pohledů – podle věku a podle pohlaví. Evropská unie zavedla tzv. **Strategii Evropy 2020**, která má za cíl dosažení udržitelného hospodářského růstu. Cíle této strategie mají být naplněny do roku 2020. Mezi dílčí cíle v rámci vzdělávání patří např:

- zvýšení kvality a účinnosti vzdělávání a školení
- v průměru alespoň 15 % dospělých v letech mezi 25-64 roky života by se mělo účastnit programu celoživotního vzdělávání apod.

v roce 2017 (15-64 let) byly Švýcarsko (36,8 %), Kypr (38,1 %), Irsko (40,4 %) nebo Velká Británie (38,8 %). Ve stejné věkové kategorii státy s nejnižším zastoupením vysokoškolsky vzdělaných lidí byly Itálie (16,5 %), Severní Makedonie (18,0 %) nebo Turecko (16,6 %).

Pokud budeme brát vzdělanostní strukturu podle pohlaví, tak můžeme říci, že **vyšší počet obyvatel ženského pohlaví dosáhl vysokoškolského vzdělání** ve většině evropských států. Například v rámci Evropské unie u obyvatel ve věku 15-64 let to bylo 26 % u mužské populace, zatímco u ženské to bylo 30,0 %. Zhruba polovina obyvatel (15-64 let) evropské populace dosáhla středoškolského vzdělání. Ve stejné věkové kategorii v rámci Evropské unie to bylo 47,5 % obyvatel mužské populace a 44,6 % ženské populace. Více než 10 % obyvatel Evropy dosáhlo v roce 2017 ve věkové

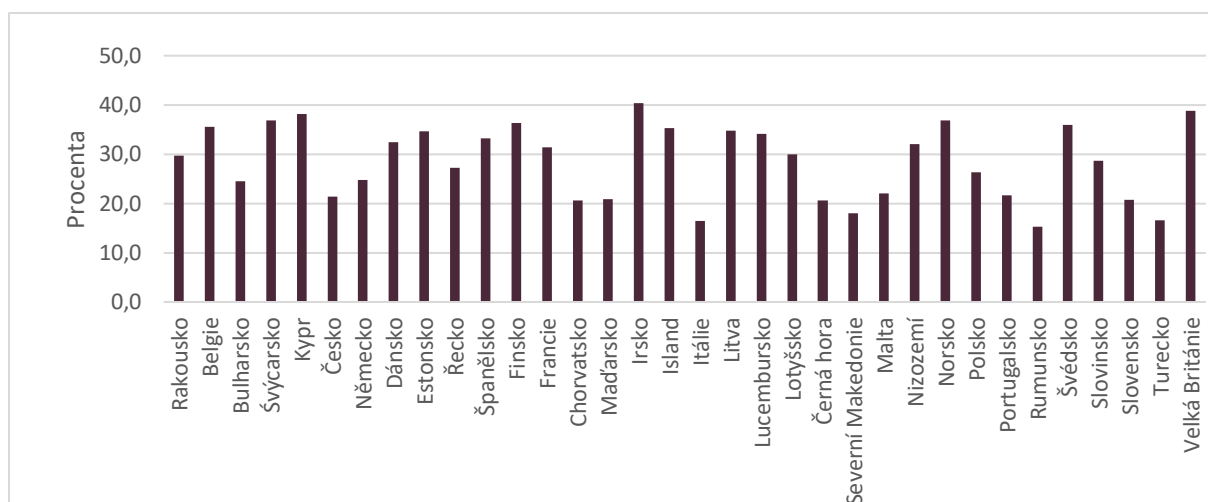

Obrázek 1: Struktura dosaženého vzdělání ve státech EU v roce 2017

Zdroj: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Vzdělanostní struktura evropské populace se v průběhu let podstatně změnila. **Obecně platí, že mladší lidé dosahují vyššího vzdělání než starší část populace**, což potvrzuje obrázek č. 1. Ve státech Evropské unie v roce 2017 34,2 % lidí v mladším věku (25-54 let) dosáhlo vysokoškolského vzdělání. U obyvatel ve starším věku (55-74 let) to bylo 21,2 %. Opakem tomu bylo u vzdělání základního, kdy větší počet obyvatel ve starším věku (35,2 %) dosáhl tohoto vzdělání. U populace mladšího věku to už bylo pouhých 20 % obyvatel. U středoškolského vzdělání se hodnoty pohybují na podobné úrovni – u obyvatel mladšího věku to je 45,5 %, u obyvatel staršího věku to je 43,6 %. Z obrázku č. 2 lze vyčíst, že státy s nejvyšším zastoupením vysokoškolsky vzdělaných obyvatel

kategorii 18-24 let alespoň vzdělání základní. V dalším studiu už ale dál bohužel nepokračovali. Vysoký počet obyvatel s alespoň ukončeným základním vzděláním byl zaznamenán ve státech jižní a východní Evropy. Členské státy Evropské unie si v rámci Strategie Evropy 2020 daly za cíl snížit tento podíl do roku 2020 pod 10 %. Mezi další cíle do roku 2020 zvýšit podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí alespoň na 40 % populace ve věku 0-34 let. V 18 z 28 členských států byla tato hodnota dosažena již v roce 2017. Pro celkovou ženskou část evropské populace tato hodnota byla pokořena v roce 2012, pro celkovou mužskou část se hodnota pohybovala v roce 2017 na 34,9 %.

Obrázek 2: Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v letech 15-64 v evropských státech 2017

Zdroj: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

V dnešní moderní době je v rámci vzdělanostní struktury velmi důležitá výuka cizích jazyků. Na území Evropské unie je uznáno **24 úředních jazyků**, ovšem na evropské půdě je používáno více než 32 jazyků v rámci Indoevropské jazykové rodiny. Některé státy mají **více než jeden úřední jazyk**, např. **Belgie** – nizozemština, francouzština a němčina, nebo **Švýcarsko** – italština, němčina, francouzština a rétorománština. Dále se na evropském území vyskytuje větší množství jazyků, které jsou vázány ke konkrétnímu místu. Z toho vyplývá, že jimi nehovoří tak velké množství lidí, jako jazyky úředními. Patří mezi ně např. katalánština nebo baskičtina ve Španělsku či různé dialekty gaelštiny na území Velké Británie. Některé z těchto regionálních jazyků získaly v rámci EU statut jazyka úředního a mohou být používány jako jedny z oficiálních jazyků Evropské unie. Mnoho dalších jazyků se na území Evropy rozšířilo díky příchodu migrantů, např. arabština, turečtina, čínština apod. Pro současnou i budoucí generaci je tedy výuka cizích jazyků velmi podstatná nejen kvůli dorozumění ale i získání dobré pracovní pozice.

Jako cizí jazyk se ve valné většině evropských zemí na základní škole vyučuje **angličtina**. Dalšími jazyky jsou francouzština a němčina. Ve státech, které v minulosti patřily k východnímu bloku, byla povinná výuka ruského jazyka. Mezi tyto státy spolu s Českem patřily Bulharsko, Rumunsko, Slovensko, Estonsko, Lotyšsko, Polsko a Chorvatsko. Většina těchto států po vstupu do Evropské unie ustoupila od výuky ruského jazyka a dala přednost výuce jazyka anglického. V roce 2016 téměř 90 % všech žáků na základních školách se učilo angličtinu jako cizí jazyk. V Lucembursku se vyučují jako jazyky cizí dva jazyky, a to nizozemština a francouzština. Zvyšující tendenci ve výuce francouzštiny mají

Belgie, Řecko a Rumunsko, a to okolo 15 % žáků. Německý jazyk vykazuje tendenci klesající ve státech jako Maďarsko a Chorvatsko.

Co se týče výuky cizího jazyka na střední škole, nejpobulárnějším je opět angličtina. Za ní následuje španělština, němčina a francouzština. Počet žáků studujících angličtinu se v letech 2011-2016 nezměnil (zhruba 94 %). Zatímco počet žáků klesl jak u francouzského (z 23 % na 16,4 %), tak i u německého jazyka (z 21,1 na 17,2 %). Naopak zvýšený zájem je o španělštinu, kde počet žáků stoupl z 18,3 na 21,5 %. V roce 2016 se zhruba 60 % středoškolsky vzdělaných žáků učilo dva nebo tři cizí jazyky. Nejvyšší počet žáků v rámci dvou nebo tří cizích jazyků mělo Lucembursko (100 %). Největší pokles byl zaznamenán na Kypru a ve Švédsku. V obecné rovině ale zájem o studium všech cizích jazyků v posledních letech stoupá, je tomu tak např. v Česku, Slovensku, Finsku, Francii, Maltě atd, v roce 2016 zhruba 94 %.

V některých etnických skupinách **jazyk hraje důležitou součást národní identity**. Například v Katalánsku je jazyk jednou z mnoha příčin, proč se chtějí Katalánci oddělit od Španělska. Přes četné protesty a hlasování o nezávislosti, spor stále není vyřešen. Výsledkem nepokojů bylo vyhlášení nezávislosti v roce 2017, které žádný stát neuznal za právně platné. Katalánština je na území Katalánska považována za jazyk úřední. Ve školách probíhá výuka v katalánštině, zatímco španělština je vyučována jako jazyk cizí. I přes snahy španělské vlády o častější užívání španělštiny na katalánském území si regionální jazyk stále drží silné postavení. Místa, kde je katalánština používána větším počtem obyvatel jsou Baleárské ostrovy, Valencie (která s Katalánskem sousedí), v Andoře (ležící na sever Katalánska) a Sardinii. Podobné postavení jako

katalánština má v rámci Španělska i řada dalších jazyků. Mezi nejznámější patří galicijština a baskičtina. Oba dva jsou považovány za jazyky úřední a nejvíce jsou používány na území regionu svého původu (Baskicko a Galicie). Ve škole jsou ale tyto jazyky vyučovány jako cizí, výuka probíhá ve španělštině. Baskičtina, podobně jako

katalánština, byla za vlády generála Franka zakázána. Dnes je rozšířena i na území Francie, kde ovšem statut úředního jazyka nemá. Galicijština je jazyk, ze kterého vznikla dnešní portugalština. Jsou to tedy jazyky úzce příbuzné a rodilý mluvčí nemají problém jeden druhému navzájem porozumět.